

KLIMAET KALDER FREMAD

radikale **B**

KLIMAET KALDER. FREMAD.

INDHOLD:

Vores mål.	3
--------------------	---

TRANSPORTEN	5
Initiativ 1: 1 mio. grønne biler.	5
Initiativ 2: Stop for nye benzin- og dieslbiler.	5
Initiativ 3: Alle offentlige køretøjer på el.	6
Initiativ 4: Ren luft-zoner	6
Initiativ 5: Afgiftsfritagelse på el til elbiler.	6
Initiativ 6: Gratis at køre over Storebæltsbroen i elbiler	6
Initiativ 7: Grønne taxaer	7
Initiativ 8: Elcykler.	7
Initiativ 9: Fly skal gøres grønnere	7

LANDBRUG OG NATUR	11
Initiativ 1: 1/3 udtagning: græsarealer, natur og skov.	11
Initiativ 2: Giftfrit landbrug i 2050	13
Initiativ 3: Forskning og fortsat fødevareproduktion	13
Initiativ 4: 10 vilde naturreservater	15
Initiativ 5: Sikkerhedsplan for drikkevandet.	16
Initiativ 6: Biodiversitet	17
Initiativ 7: Jordreform	18
CO ₂ -regnskab for landbruget.	19

ENERGI	21
Initiativ 1: Mere vind fra Nordsøen	21
Initiativ 2: Grøn el skal bruges	21
Initiativ 3: Smart Energy.	22
Initiativ 4: Varmen fra data skal opvarme huse	22

BOLIGER	23
Initiativ 1: Grønne bygninger	23
Initiativ 2: Forbud mod oliefyr fra 2030	26
Initiativ 3: Stop for nye naturgasfyr	26
Initiativ 4: Bygninger der sparer på energien	26

FINANSIERING	28
-------------------------------	----

Frygter du, at vi ikke gør nok for at bekæmpe klimaforandringerne, og at vores børn kommer til at betale en høj pris? Og længes du efter, at Danmark igen går forrest og driver den grønne omstilling fremad – både herhjemme og ude i verden?

Så er du ikke alene.

Oven på den varme sommer i 2018 – den varmeste vi nogensinde har målt – må klimaforandringernes alvor være gået op for alle. Også for dem, der stadig tvivler på, om forandringerne er menneskeskabte. Det skulle man i hvert fald tro. Desværre er der ikke sket meget med den grønne omstilling de seneste fire år.

Spørgsmålet er: Skal vi fortsætte ad den vej eller bringe Danmark i en ny retning?

I Radikale Venstre kæmper vi for at bringe Danmark i en ny retning. Vi er stolte af Danmarks grønne omstilling. Og mener i al beskedenhed, at vi har en stor andel i, at vi om få år har et rent Danmark på grøn energi. Mange rystede på hovedet, da vi for årtier siden turde drømme stort og sætte kursen mod en 100 pct. grøn energisektor. Men med energiforligene fra 2012 og 2018 når vi i mål. Nu er tiden kommet til næste skridt.

Vi drømmer om et grønnere Danmark. Derfor har vi 24 konkrete løsninger, som er Radikale Venstres svar når "Klimaet kalder" – et kvantespring fremad i den grønne omstilling. Vi vil:

- Skifte sorte biler ud med grønne med et stop for salg af nye benzin- og dieslbiler og 1 mio. elbiler på vejene senest i 2030. Gøre al offentlig transport grøn. Gøre vores flytransport grønnere med en CO₂-afgift på alle flyvninger fra Danmark – og investere provenuet i at rejse skov.
- Gøre de dårlige dele af landbrugsjorden til god natur ved at udtage en tredjedel af det nuværende landbrugsareal inden 2050 og lade det overgå til fx skov, natur og græsenge. Udvikle det konventionelle landbrug mod at være giftfrit, klimavenligt og cirkulært i 2050. Etablere 10 nye vilde, naturreservater. Og lave en sikkerhedsplan for vores drikkevand, der skaber tryk om, at også vores børn kan drikke vand fra hanen.
- Forvandle Nordsøen fra olieland til Danmarks nye vindeventyr ved at opføre tre nye havvindmølleparker med minimum 3.000 MW havvind udover de tre, der allerede er aftalt i 2018. Og lade overskudsvarmen fra de mange nye datacentre, der dukker op rundt om i landet flyde ind i fjernvarmenettet og opvarme vores hjem.
- Halvere CO₂-aftrykket fra nybyggeri i 2030 bl.a. ved at bygge langt mere i træ. Forbyde installation af nye oliefyr fra 2020 og nye individuelle naturgasfyr fra 2025. Og energirenovere mere, så vores bygninger i 2050 bruger 45 pct. mindre energi, end i 2011.

Den nuværende regering har i de seneste fire år haft sværere og sværere ved at følge med resten af verden, som satser mere og mere grønt. Det er tid til et nyt grønt kvantespring fremad.

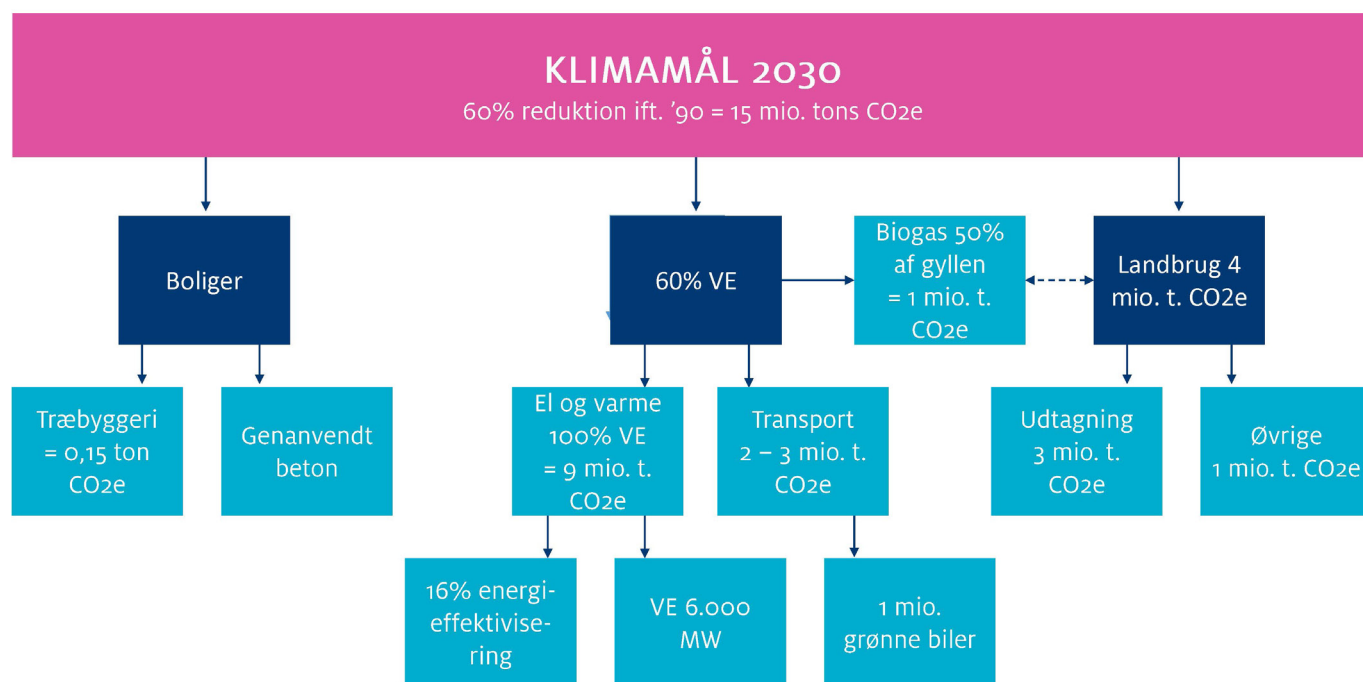
Tør vi, kan vi. Men det kræver et opgør med politiske ledere, der har parkeret deres klimambitioner. Finder vi det mod, kan vi til gengæld hæve den grønne overligger – ikke bare for Danmarks klimaindsats, men for hvad resten af verden drømmer om og sigter imod.

Danmark skal være grønnere. Verden skal være grønnere.

Hvad venter vi på?

VORES MÅL

Radikale Venstre vil reducere Danmarks CO₂-udledning med 60% i forhold til 1990.

Forklaring: Træbyggeri og genanvendt beton er ikke talt med pga. risikoen for dobbelttælling. Energieffektivisering tælles siden 2005.

TRANSPORTEN

Transporten er vores klimaproblembarn. År for år får vi flere biler på vejene, og CO₂-udslippet fra transporten stiger. Hvis vi ikke gør noget for at udskifte benzinbilerne, får vi ikke gjort op med luftforurening og vendt udviklingen. Derfor foreslår vi en række initiativer, som skal skubbe gang i den omfattende, grønne omstilling af bilparken.

Initiativ 1: 1 mio. grønne biler

Radikale Venstre ønsker 1 mio. elbiler i Danmark i 2030.

Skal vi nå det mål, er det afgørende, at vi handler i dag, og nytænker den måde, vi beskatter biler på, så det bliver billigere at køre grønt og dyrere at køre på benzin og diesel.

Derfor vil vi grundlæggende omlægge bilbeskatningen til en teknisk afgift, som begunstiger CO₂-effektive biler. På kort sigt vil der herudover være behov for at skubbe på for at øge salget af grønne biler. Derfor vil vi i 2020-2025 tilføre ca. 1 mia. kr. årligt til dette formål og til at bane vejen for en provenuneutral omlægning af bilbeskatningen fra 2025.

Radikale Venstre vil derfor tilbagerulle regeringens gentagne lempelser af registreringsafgiften, så en benzin- eller diesebil som udgangspunkt beskattes på samme niveau som sidste gang, vi var i regering. De midler, det frigiver, skal sikre, at elbiler er begunstiget i overgangsperioden, så vi fortsat kan afgiftsfritage salg af elbiler. På den måde prioriterer vi ca. 1 mia. kr. hvert år fra 2020 til 2025 til at sparke gang i den grønne omstilling inden for transportområdet.

På langt sigt lægger Radikale Venstre op til, at transportområdets samlede bidrag til statskassen skal fastholdes på det nuværende niveau, og fra 2025 og frem foreslår vi derfor en provenuneutral omlægning af de afgifter, der rammer bilejere. Det betyder konkret, at det provenu, vi taber på fx benzin- og dieselaftgifter, gradvist erstattes med andre afgifter i takt med, at vi kommer nærmere på vores mål om 1 mio. grønne biler. Vi lægger bl.a. op til et storskala-forsøg med roadpricing, så det bliver muligt at indføre road-pricing i Danmark inden 2030, så de, der bruger vejene mest, og på de tidspunkter, hvor de er mest belastede, også er dem, der betaler den højeste afgift. Derudover vil vi omlægge dele af bilafgifterne fra en engangsafgift til en løbende afgift, så særligt grønne biler bliver billigere at købe, men dyrere at eje i en periode.

Initiativ 2: Stop for nye benzin- og dieslbiler

Vi ønsker flere grønne biler på vejene, og vi vil derfor sætte konkrete mål for udfasningen af benzin- og dieslbiler. Selv om den teknologiske udvikling er den vigtigste brik i omstillingen, betyder det også noget, at vi forbereder danskerne på den grønne omstilling.

Vi ønsker at udfase salget af forurenende biler gradvist.

- 2025: Stop for nysalg af diesel- og benzinbiler, der ikke kan køre grønt. Nye hybridbiler kan stadig sælges.

- 2030: Ingen nye biler skal have en forbrændingsmotor. Det betyder i praksis det samme som nuludslipbiler. Kun rene elbiler, brintbiler og køretøjer på biogas bør være tilladte fremadrettet.
- Danmark bør arbejde for at nå begge udfasningsmål på EU-niveau. Men hvis EU ikke ønsker at gøre det, så bør Danmark også indføre det på nationalt niveau gennem afgifter.

Initiativ 3: Alle offentlige køretøjer skal være grønne

Når det offentlige fremover køber og leaser køretøjer som fx busser, skraldebiler og biler i hjemmeplejen, skal de være grønne.

Den offentlige sektors køretøjer kører ofte rigtig mange kilometer og kan derfor spare mange penge på at skifte dyrt brændstof ud med billig el. Samtidig kører mange offentlige køretøjer i faste ruter, hvilket gør vedvarende energi oplagt. Der kan dog være undtagelser, f.eks. udrykningskøretøjer.

Initiativet skal realiseres gennem aftaler mellem staten og kommuner og regioner i forbindelse med, at de årlige kommuneaftaler forhandles. Mange kommunale biler kan allerede i dag udskiftes til elbiler uden meromkostninger, når man beregner levetidsomkostningerne.

Initiativ 4: Ren luft-zoner

Vi vil give alle kommuner mulighed for at indføre ren luft-zoner, som omfatter alle køretøjer – også personbiler.

Vi foreslår en model, hvor personbiler gradvist skal forurene mindre. Inden for ren luft-zonerne skal personbiler leve op til Euronorm 5 fra 2020 og Euronorm 6 fra 2022.

Desuden skal lastbiler, busser og varebiler leve op til Euronorm 6 (IV) fra 2020.

Der bør være undtagelser for de typer af køretøjer og maskiner, hvor der ikke findes alternativer (et eksempel kunne være gravkøer).

Initiativ 5: Afgiftsfritagelse på el til elbiler

Det skal være let og billigt at køre på el, men snart bliver prisen for el til elbiler meget højere.

I dag er el til elbiler afgiftsfritaget, men den ordning udløber ved udgangen af 2019. Radikale Venstre ønsker at fritage el til opladning af elbiler for elafgift som minimum frem til 2023.

Det samme skal gælde lastbiler, så alle former for vejtransport på el har gode vilkår.

Initiativ 6: Gratis over Storebæltsbroen i elbiler

Vi ønsker at fjerne Storebæltstaksten helt for elbiler indtil 2023 for at få gang i salget. Forslaget omfatter rene elbiler og rene brintbiler.

Danmark bør indlede en drøftelse med Sverige om at gøre det samme for Øresundsbroen.

Initiativ 7: Grønne taxaer

Vi foreslår, at alle taxaer skal være nuludslipbiler i 2025. Taxaer kører mange kilometer og ofte i områder med mange mennesker. Der er store gevinster at hente i forhold til både luftforurening og klima ved at gøre taxaer grønne.

Konkret betyder det, at der fra 2021 kun skal udstedes taxilicenser til hybridbiler eller nuludslipbiler (rene elbiler og brint). Fra og med 2025 må der kun køre nuludslipsta-xaer på vejene (dvs. rene eltaxaer eller brint). Dermed har vi samme ambitionsniveau som London.

Taxaer kører i gennemsnit kun i 4 år pga. stort slid, og derfor er det muligt at gøre alle taxaer grønne allerede i 2025. Udskiftning af taxaer giver en stor effekt, da én taxa kører lige så meget som 6,5 almindelige biler.

For at lette omstillingen i taxabranschen vil vi indføre en tilskudsordning til de første 500 taxaer – med størst tilskud til de første 100 eltaxaer og en gradvis udfasning af tilskudsordningen.

Initiativ 8: Elcykler

Din næste bil er en elcykel. Sådan vil mange mennesker opdage, at de tænker i fremtiden. Elcykler gør cykelturen lidt lettere, gør det muligt at køre længere og giver cyklisten et skub på vejen. Vi vil igangsætte fire initiativer for at fremme elcykler:

- Forsøg med elcykler som erstatning for biler på meget trafikerede strækninger. Bilister, der dagligt kører på udvalgte trafikerede strækninger, skal som et forsøg have en gratis elcykel i ét år. Efter forsøgsperioden kan brugeren købe elcyklen til nedsat pris. Et eksempel er en person, der hver dag kører på Hillerødmotorvejen, og som har for langt på arbejde til at pendle på en almindelig cykel. Måske kan en elcykel være et alternativ. Formålet er at se, hvor meget trafik man kan flytte i myldretiden. Det er billigere at flytte folk ud af bilerne end at udbygge vejene. Derfor kan staten spare penge med dette forslag.
- Ingen afgift på opladning af elcykler i det offentlige rum, ligesom det er tilfældet for elbiler.
- Alle nye ladestandere til elbiler skal også kunne oplade elcykler.
- Kommuner skal have mulighed for at give elcykler til ældre mennesker, så de kan holde sig mobile og i gang. Det vil gavne sundheden og give nye muligheder for ældre mennesker. Dette skal aftales i de årlige forhandlinger mellem staten og kommunerne.

Initiativ 9: Fly skal gøres grønnere

Fly er fantastiske. De forbinder familier, ferier og forretninger over store afstande. De muliggør handel og vækst. Men flyvning skader også klimaet. Det skal vi håndtere. Vi skal gøre fly grønne, og vi har travlt. Der er intet, som tyder på, at færre kommer til at flyve i årene, som kommer. Tværtimod.

Derfor foreslår Radikal Venstre en plan for at gøre fly grønnere. Helt grundlæggende skal det fungere sådan, at vi, når vi flyver, skal bidrage til, at der kan rejses skov, som binder CO₂, og til at vi kan forske i nye løsninger, der kan erstatte de skadelige brændstoffer, der bruges i dag.

Vores plan har tre elementer:

1. CO₂-betaling for alle fly

Alle fly, der letter fra Danmark, skal betale 250 kr. for hvert ton CO₂e¹, flyet udleder. Denne model giver en yderligere konkurrencefordel til de flyselskaber, som flyver med mindre forurenende fly. Afgiften indføres gradvist over fem år.

Hvis et flyselskab selv klimakompenserer² for alle flyvninger fra Danmark, kan de fratrække udgiften til klimakompensation. Lange flyvninger betaler kun for de første 1.500 km, da vi ellers risikerer, at folk flyver til et andet land for derefter at tage et langdistancefly, hvilket ikke gavner klimaet. CO₂-afgiften indføres over fem år og starter i år 1 med den nuværende kvotepris: 150 kr.

For flyselskabet vil afgiften afhænge af CO₂-udledningen, og flyselskabet betaler dermed den samme pris, uanset hvor fyldt flyet er. En flyvning fra København til Paris (1.000 km) udleder ca. 175 kg. CO₂e pr. passager³, hvis flyet er fyldt. Det svarer til 43,5 kr. pr. passager. Hvis flyet er halvt fyldt, skal flyselskabet stadig betale for den fulde CO₂-udledning. Hvis flyet bruger 50% bæredygtige brændstoffer, så halveres betalingen. Hvis flyet er et elfly, udleder det ikke CO₂ – og slipper dermed for at betale CO₂-afgift. Flyselskaber får dermed et styrket incitament til at flyve grønt og fylde flyene op. Flyselskaber med nye og effektive fly får skærpet deres konkurrencefordel, fordi deres CO₂-betaling er lavere.

Med en CO₂-betaling sætter vi skub i udviklingen af e-fuels/electrofuels, elfly og bæredygtige brændstoffer. Vi er ikke tilhængere af en passagerafgift eller en flyafgift, fordi det straffer alle fly – også dem, der flyver grønt.

En international eller national løsning?

Helst så vi en international eller europæisk løsning. Det vil til enhver tid være det bedste. Det har imidlertid lange udsigter. Så længe internationale løsninger ikke findes, er vi derfor klar til at lade Danmark gå foran, ligesom landene omkring os har gjort. Muligheden for en fælles CO₂-betaling med de andre nordiske og nordeuropæiske lande skal dog afsøges, da det vil lette administrationen for flyselskaberne.

En dansk CO₂-afgift skal selvfølgelig tilpasses internationale løsninger, hvis sådanne måtte komme.

Danmarks omkringliggende lande, herunder Sverige, Norge, Tyskland og England, har alle en form for afgifter på fly. Derfor forventer vi heller ikke, at denne afgift vil betyde en flugt fra danske lufthavne.

¹ Flyselskabet betaler for den samlede udledning, inkl. klimaeffekt. Concito peger på CO₂/CO₂e er 1:2.

² Kun klimakompensation med guld-certificering tæller.

³ FlightEmissionsMap.org

2. En skovfond

Træer optager og binder CO₂. Derfor er det oplagt at anvende indtægterne fra CO₂-afgiften til at rejse ny skov. På den måde vil der ikke være nogen tvivl om, at afgiften vil have en reel effekt i forhold til CO₂-regnskabet.

Konkret foreslår vi, at halvdelen af pengene fra CO₂-afgiften skal gå til at plante træer i Danmark. En skovfond af denne størrelsesorden vil betyde en historisk omlægning af det danske landskab. Og en historisk stor optagning af CO₂ i Danmark.

På baggrund af de nuværende antal flyrejser skønner vi, at der opnås 300 mio. kr. til skovrejsning årligt, men tallet falder formentlig i takt med, at fly bliver grønnere. Det er naturligvis et skøn, som er forbundet med usikkerhed, men modellen forudsætter heller ikke et bestemt provenu. Til gengæld er der sikkerhed for, at hver en krone, der kommer ind, konkret vil bidrage positivt til vores CO₂-regnskab.

500 kr. i privat skovrejsning kan optage 1 ton CO₂ over de næste 20 år. For 300 mio. kr. kan man plante ca. 5.000 ha. skov. Det vil optage ca. 0,75 mio. tons CO₂ over de næste 20 år. Skovfonden kan hvert år plante samme mængde skov.

3. Udvikling af grønne fly

Tænk, hvis alle indenrigsfly var helt grønne. Tænk at komme bekvemt rundt i landet med fly helt uden CO₂-udledning og sort samvittighed.

Når CO₂-afgiften er fuldt indfaset, skal halvdelen af provenuet føres tilbage til flyindustrien – på den betingelse, at pengene bliver anvendt til initiativer, der sikrer en mere bæredygtig udvikling af fly. I samarbejde med flyindustrien skal staten udvælge og prioritere initiativer, der fremmer øget bæredygtighed. Pengene indgår i en fond med inspiration fra Fly Green fonden i Sverige, hvor både branche, forskere og politikere er repræsenterede, og som uddeler pengene til de projekter, der virker mest lovende.

Det kunne være:

- Forskning og udvikling i grønne fly.
- Tilskud til produktion af grønne brændstoffer, fx grønne biobrændstoffer fra elproduktion i samspil med Danmarks stigende elproduktion fra vindmøller.

Allerede i dag er der muligheder for at flyve grønt. Og udviklingen går i den rigtige retning. Men markedet rykker sig hurtigere, når der stilles krav. Med denne model sætter vi turbo på udviklingen. Samtidig foreslår vi, at man sætter følgende mål:

- I 2035 skal alle indenrigsfly i Danmark flyve bæredygtigt.
- Fra 2025 skal alle fly, der letter fra Danmark, iblande mindst 5% bæredygtige brændstoffer. I dag er det ikke muligt at få den volumen, men med vores øgede investeringer i forskning og udvikling, kan vi nå derhen, hvor det er muligt.

⁴ NORDEN: Sustainable jet fuel for aviation s. 88f samt egne beregninger

Samlet CO₂-effekt

Der bliver tanket flybrændstof i Danmark, som svarer til en samlet udledning af 3,2 mio. ton CO₂ om året⁴.

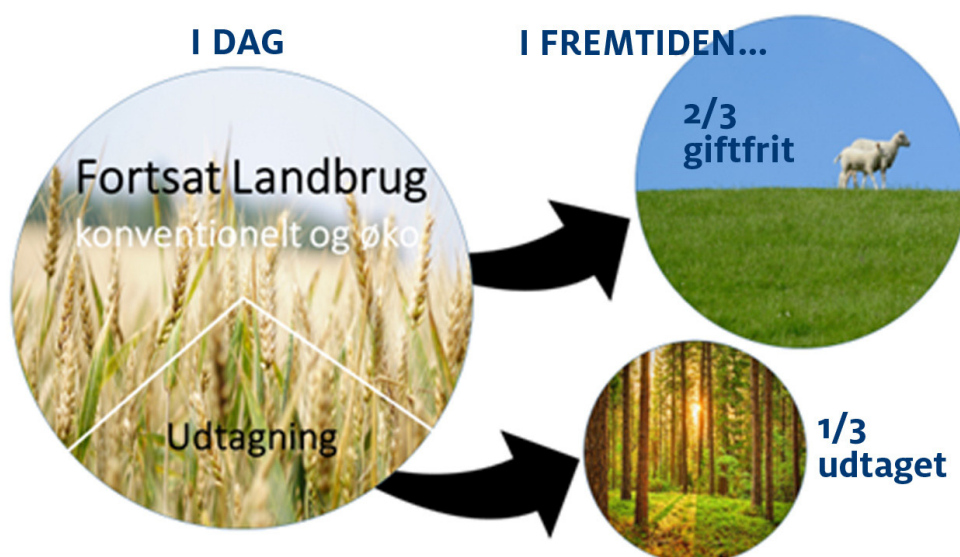
- Skovfonden reducerer flyenes udslip med ca. en fjerdedel. For hvert udledt ton CO₂ går halvdelen af afgiften, dvs. 125 kr., til skov. Man kan fjerne et ton CO₂ med skov for ca. 500 kr., dvs. ca. en fjerdedel.
- 5% iblanding af bæredygtige brændstoffer i 2025 vil reducere udslippet med ca. 5%.
- En massiv indsprøjtning til forskning i grønne fly vil på sigt bidrage til CO₂-reduktioner og forhåbentlig bidrage til at udvikle en grøn, dansk sektor.
- Støtte til produktion af grønne brændstoffer vil give en stor CO₂-reduktion, da der i dag er mangel på flybrændstoffer.

LANDBRUG OG NATUR

Danske landmænd er blandt de dygtigste i verden. Danske fødevarerproducenter er blandt verdens bedste. Vi har alle forudsætninger for at gøre dansk fødevarerproduktion til det næste vindmølleeventyr, hvor vi viser verden, at det er muligt at gennemføre en omfattende omstilling til bæredygtighed.

Landbruget og store danske fødevarer virksomheder ønsker selv at blive klimaneutrale. Nu er det på tide, at det politiske niveau følger med.

Den globale efterspørgsel efter fødevarer vil stige, når to milliarder flere mennesker rykker ind i middelklassen inden 2030. Kun en fuld satsning på bæredygtig fødevarerproduktion kan kombinere den øgede efterspørgsel med en bæredygtig klimapolitik. Derfor kan og skal Danmark endnu en gang gå foran i en udvikling, som hele verden kommer til at følge. Vi kan gøre en forskel – og vi kan vinde på den.

Som adskillige råd, kommissioner og analyser har påvist⁵, er den mest simple og billigste vej til et bæredygtigt landbrug at udtage de mindst driftige jorder af traditionel om drift og omdanne dem til alternativ ekstensiv drift, dvs. skov eller anden fri natur. Derfor er udtagning en hjørnesten i vores landbrugs- og naturpolitik.

Til gengæld skal vi øge produktiviteten på de tilbageblevne jorde. Det vil sikre mere natur og biologisk mangfoldighed – og færre udledninger af drivhusgasser til atmosfæren og kvælstof til vandmiljøet.

Initiativ 1: 1/3 udtagning: græsarealer, natur og skov

Danmark er et af de mest opdyrkede lande i verden. Vi vil udtage en tredjedel af det nuværende landbrugsareal inden 2050. Denne tredjedel skal overgå til nye former, fx skov, natur og græsege, hvor køer og heste kan græsse.

Udtagningen er nødvendig for, at landbruget bidrager til at løse klimaudfordringerne. Når man pløjer en mark, frigiver man CO₂. Ved at omlægge inten-

⁵ Her henvises blandt andet til den såkaldte Wilhelm-rapport, Naturrådets rapport fra år 2000, Klimakommissionen og Natur-, og Landbrugskommissionen fra 2013.

siv drift til ekstensiv drift – og stoppe dyrkning, som man typisk kender det - udledes mindre CO₂. Planter man i stedet skov, så optager den CO₂.

Vi vil udtage 230.000 hektar landbrugsjord i det næste årti. Det svarer til fire gange Bornholms størrelse (ca. 59.000 hektar) indtil 2030 og over dobbelt så meget som Fyn indtil 2050.

Vi vil prioritere at udtage de mindst effektive jorde og de kulstofholdige jorde, da det har størst klimaeffekt.

Udtagning er dansk landbrugs redning. Allerede i dag kæmper mange landmænd med oversvømmede marker. Problemerne bliver kun større i takt med klimaforandringerne. Udtagning kan være løsningen for landmænd, som er blevet ramt af tørke eller oversvømmede jorde, ligesom jorde, som ligger uhensigtsmæssigt for landmændene, kan prioriteres til udtagning.

Udtagning skal selvfølgelig ske uden ekspropriation og med respekt for den enkelte landmand.

FAKTA

Intensiv drift:

Typisk kendt som marker, der pløjes, og hvor der dyrkes fx korn.

Ekstensiv drift:

Områder, som ikke pløjes, og hvor kulstof derfor kan gemmes i jorden. Det er fx marker med græsning, skov og lignende.

Radikale Venstre vil stoppe den intensive drift på 30% af de nuværende marker inden 2050. Det kan fx ske ved, at en mark bliver omdannet til en eng, en skov eller et vådområde.

Udtagning kan ske på to måder:

- 1) Tinglysning til ekstensiv drift. Landmanden ejer fortsat jorden men modtager en kompensation enten årligt eller som engangserstatning (typisk ca. 2500 kr./hektar/år) for at stoppe dyrkning. Landmanden kan fortsat have indtægter fra den nye anvendelse, fx skovbrug, græsning eller jagt. Samfundsøkonomisk vil omkostningen være betydeligt lavere og i nogle tilfælde endda positiv.
- 2) Frikøb af jord. Staten frikøber jorden. Herefter kan jorden drives af staten (fx driver Naturstyrelsen i dag skove med profit) eller sælges videre til et bestemt formål.
- Opkøb af landbrugsjord skal ske på markedsvilkår med fuld kompensation til landmændene.

⁶ Vi forudsætter, at de gældende regler, hvor 15% af den direkte landbrugsstøtte kan overføres til Landdistriktsprogrammet, fortsætter eller udvides i det nye rammeprogram, som er under forhandling. Endvidere forudsættes støtteniveauet at fortsætte på ca. samme niveau som foreslået af Europakommissionen. Eventuelle afvigelser fra disse antagelser kan føre til justeringer af initiativet vedrørende udtagning af landbrugsjord, fx i forhold tidshorisonten for at opnå 1/3 udtagning.

Vores plan for udtagning kræver, at vi anvender ca. 1 mia. kr. om året til formålet. Det vil vi finansiere gennem en omlægning af landbrugsstøtten⁶ samt – for en del – ved at indgå et strategisk partnerskab med de private fonde i Danmark, der allerede har som eksplicit formål at øge arealet af natur og støtte grønnere anvendelse af de danske jorde. Pengene til opkøb bør administreres af den danske naturfond, som har erfaring med netop opkøb af naturområder til naturformål. Fonden styrkes med yderligere viden om jordfordeling.

Initiativ 2: Giftfrit landbrug i 2050

De sidste 2/3 af det danske landbrugsareal skal gradvist bevæge sig hen imod et giftfrit, klimavenligt og cirkulært landbrug inden 2050.

Langt de fleste danske landmænd er stolte af deres erhverv, overholder reglerne og bruger sprøjtemidler med stor omtanke. I disse år opstår der nye hybridformer, som ikke nødvendigvis er økologiske, men heller ikke bruger sprøjtegifte på traditionel vis.

Radikale Venstre vil markant mindske brugen af pesticider på de konventionelle jorde hen imod 2050. Derfor vil vi hæve pesticidafgiften for at øge incitamentet til ikke at bruge sprøjtemidler. Desuden vil vi understøtte den teknologiuudvikling, der er brug for – fx så nye teknologier som præcisionssprøjtning, droneteknologi og bioteknologi kan blive klar til brug (se initiativ 3 nedenfor).

Økologi

Økologisk landbrug har mange fordele, blandt andet lagring af kulstof i jorden, rent drikkevand og mad uden sprøjtegiftrester, biodiversitet, frugtbar jord, dyrevelfærd og husdyr uden antibiotikaresistens.

En fortsat stigning i det økologiske areal kræver både flere økologiske landmænd og flere kunder:

- Det økologiske forbrug er stigende, men skal fremmes yderligere. Det gøres effektivt i dag via støtte til forbrugeroplysning samt til afsætningssamarbejde på hjemme- og eksportmarkeder. Midlerne forsvinder dog i 2021. Vi vil fastholde de 30 mio. kr. om året.
- De offentlige køkkener skal være en drivkraft for mere økologi. Derfor vil vi genindføre støtten på 30 mio. kr., som den nuværende regering har droppet, til at uddanne køkkenpersonale i offentlige institutioner. Vi har et mål om 90% økologi i børneinstitutioner.
- Økologiforskning: Investering i forskning og teknologi er nødvendigt, hvis økologisk landbrug skal øge produktionen.
- Mere økologi kræver gode rammevilkår, som er tilpasset de økologiske landbrug. Det skal gøres lettere at anvende recirkulerede næringsstoffer fra naturpleje og madaffald til foder og gødning.

Initiativ 3: Forskning og fortsat fødevarerproduktion

Danmark skal stadig være et landbrugsland, og vi skal fortsat være stor-eksportører af fødevarer.

Effektivitet

Fortsat eksport og udtagning kan kun lade sig gøre, hvis vi øger effektiviteten. Derfor skal vi investere i forskning og udvikling af landbrugsproduktion, herunder det økologiske landbrug, så fødevareproduktionen kan stige.

Effektiviteten skal øges med 15 procent⁷. Det kan kun ske, hvis vi forsker i nye og mere effektive metoder til dyrkning.

Forskning og nye teknologier

Forskning er afgørende for, at vi kommer i mål med den grønne omstilling. Derfor fore-slår vi at reservere en tredjedel af forskningsreserven til grøn forskning, svarende til ca. 400 mio. kr. om året. På den måde sikrer vi, at vi hurtigere får grønnere og mere moderne løsninger inden for landbruget. Det vil være relevant at opdyrke mere viden på følgende områder:

- Mere forskning i præcisionsgødning og sprøjtning.
- Droneteknologi til landbruget, som også kan anvendes i økologisk produktion.
- Anvendelse af både bioteknologi og de nyeste former for produktion af animalske produkter uden dyr (fx kunstigt dyrket kød).
- Produktiviteten skal også højnes gennem udvikling af unikaprodukter til en højere salgsværdi.
- Reduceret jordbearbejdning – også kaldet pløjefri dyrkning - har meget lovende perspektiver, især i forhold til klima, natur og miljø. Vi har brug for langt mere forskning på området. I dag har vi en formodning om nogle potentielt meget store gevinster, men de skal bekræftes af forskningen, samtidig med at eventuelle ulemper belyses.

Klimaregnskab

Vi ønsker, at der udvikles et retvisende CO₂e-regnskab for alle bedrifter i landbruget, som er nemt, overskueligt og motiverende for landmændene. Når regnskaberne står færdige, kan det bruges af hver enkelt landmand for at vise, hvordan bedriften påvirker klimaet, og hvilke aktive handlinger, der bidrager positivt, mens det for det samlede landbrug vil dokumentere klimaindsatsen.

Samtidig skal der udvikles modeller for loft over CO₂-udledningerne på de enkelte bedrifter samt for økonomiske incitamenter for minimering af klimabelastning, således at bedriftsbaserede virkemidler motiverer til handling på den enkelte gård, og landbrugets samlede udledninger holdes under de politisk fastsatte rammer. Vi afsætter 10 mio. kr. til udvikling af modellen. Herefter 2 mio. kr. årligt til løbende udvikling af redskabet.

Grønnere landbrug

Husdyrgødning er et problem, fordi det udleder skadelige klimagasser. Heldigvis kan behandling minimere ulempen. For at øge incitamentet til at behandle

⁷ Baseret på en antagelse om, at de udtagne jorde, som er mere sårbare og mindre frugtbare, er halvt så effektive som gennemsnittet.

husdyrgødning, vil vi indføre en afgift på ubehandlet husdyrgødning. Behandling af husdyrgødning vil i sig selv gøre landbruget langt mere klimavenligt.

Ny viden til økologi

Der er stort potentiale i at øge det økologiske landbrugs udbytte og konkurrencedygtighed samt økologers bidrag til klimaforbedringer, biodiversitet og folkesundheden. Vi vil derfor afsætte midler til forskning i nye sorter og produktionsmetoder og nye løsninger inden for ressourceeffektivitet, dyrevelfærd, klima og recirkulering af næringsstoffer fra by til land.

Initiativ 4: 10 vilde naturreservater

Danmark mister arter. Forskere taler om verdens "6. masseudryddelse"⁸. Især arter relateret til naturlig skov uden fældning er i tilbagegang. Her har alle lande en forpligtelse – også Danmark. Derfor vil vi give naturen første ret i nogle få, udvalgte områder i Danmark med 10 nye vilde naturreservater.

De nuværende nationalparker indeholder i dag både marker og tankstationer. Noget, der færrer forbindes med natur, og i den grad noget, som ikke bidrager positivt til biodiversiteten.

Derfor foreslår Radikale Venstre at oprette 10 nye "vilde naturreservater". Store områder i Danmark, som adskiller sig fra nationalparkerne ved, at naturen her har første ret. I de vilde naturreservater skal der ikke være marker, som giver risiko for modsatte hensyn. Desuden skal de vilde naturreservater være sammenhængende natur.

Principper for nye vilde naturreservater

For de nye vilde naturreservaterne skal følgende principper gælde:

- Vilde naturreservater er til for naturens skyld.
- Alle vilde naturreservater skal være store, sammenhængende områder på omkring 10 km² eller endnu større. Nogle langt større. 10 km² er en størrelse, hvor biodiversiteten kan udfolde sig, og hvor dyr kan vandre frit rundt. Naturreservaterne bliver ca. 120 km² i alt.
- Vilde naturreservater skal være vild natur. Ikke marker, bygninger eller asfalterede veje.
- Mennesker kan færdes i de vilde naturreservater på de områder og tidspunkter, hvor det er foreneligt med naturen. Dyrebestanden kan reguleres, så det undgås, at dyrebestanden vokser i et omfang, hvor dyr forlader naturreservatet og giver gener for de omkringliggende samfund.

Naturreservaternes placering

De vilde naturreservater kan dannes udelukkende på statslige arealer. I nogle tilfælde vil man kunne få mere sammenhængende arealer ved bl.a. at frikøbe landbrugsarealer, som så kan bidrage til de vilde naturreservater (frikøb er en del af vores plan for omlægning af landbruget). Alt skal ske frivilligt og med lodsejeres accept.

⁸ Buk, Kenneth på Altinget.dk

De vilde naturreservater bør desuden have en god geografisk spredning i landet. Vi foreslår følgende konkrete steder:

De vilde naturreservater kan udbydes, hvorefter relevante forskningsmiljøer, institutioner og organisationer kan byde ind på at drive dem. Vi afsætter 10 mio. kr. til etablering af hvert naturreservat (én mio. om året). I løbende udgifter afsætter vi 9,2 mio. kr., hvilket er det samme som staten afsætter per nationalpark.

Initiativ 5: Sikkerhedsplan for drikkevandet

I Danmark drikker vi vores grundvand uden brug af avancerede rensemetoder. Det er vi stolte af. Men alene inden for det seneste år er der blevet gjort flere alarmerende fund af bekymrende stoffer i vores grundvand.

Danmark må aldrig blive et land, hvor vi skal drikke vand fra flaske. Vi skal fortsat kunne drikke vand fra hanen. Derfor har vi brug for en ny national sikkerhedsplan for vores drikkevand. En plan, der fremtidssikrer vores drikkevand. Sikkerhedsplanen skal indeholde tre principper:

1. Sprøjteforbud i de sårbare dele af vandværkernes grundvandsdannende oplande

Vi vil stoppe for sprøjtning i de sårbare områder i de grundvandsdannende oplande.

Vi har allerede taget et stort skridt ved endelig at få regeringen til at stoppe med sprøjtning lige oven på vores drikkevandsboringer. Nu er turen kommet til at beskytte større sårbare områder, som leverer drikkevand – så vi også sikrer vores drikkevand i fremtiden.

Et forbud mod sprøjtning vil kræve en kortlægning af, hvilke områder, der er sårbare, og hvor risikoen er størst. Der skal gennemføres en kortlægning af de sprøjtemiddelfølsomme lerområder i hele landet. Sandkortlægningen er gennemført men skal opdateres med ny viden.

2. Ethvert stof, der er blevet fundet i vores drikkevand, skal igennem vores testsystem

I Danmark har vi et velfungerende testsystem, som undersøger, om et stof er farligt (de såkaldte VAP-marker). Desværre bliver det ikke brugt nok i dag. Derfor vil vi indføre et princip om, at ethvert stof, der er blevet fundet i vores drikkevand, skal testes i VAP-markerne for at undersøge risikoen for ned-sivning til grundvandet.

Miljøstyrelsens regler for pesticidgodkendelse skal moderniseres, så pesticidrester, der ryger i grundvandet, ikke kan godkendes op til grænseværdien på 0,1 µg/l.

3. Screening for tidligere fundne stoffer, som nu er forbudte

Grundvandsovervågningen bør udvides væsentligt. I fremtiden bør vi som minimum inkludere de udvaskelige stoffer, som vi ved er blevet brugt i dansk landbrug tidligere. Også selvom stofferne er forbudte i dag. Der har i Danmark været anvendt ca. 600 forskellige aktivstoffer fra 1956 og frem til i dag. Der er ikke viden om de fleste af disse stoffer og deres nedbrydningsprodukter, selvom der nu gennemføres en screening af nogle af giftresterne, der pt. skønnes udvaskelige.

Tidligere tiders kontrol af sprøjtemidler var ikke så god og grundig som i dag. Efterhånden som man har opdaget nye farer ved nogle stoffer, er de blevet forbudte. Men pesticider kan være årtier om at sive ned til grundvandet og frem til drikkevandsboringerne. Derfor bør vi fortsætte med at screene for dem – selv årtier efter. Vi vil afsætte 45 mio. kr. om året til formålet.

Initiativ 6: Biodiversitet

Biodiversiteten er under pres. Forskere taler om den 6. masseudryddelse af arter. Danmark er et af verdens mest intensivt dyrkede lande, og det presser biodiversiteten.

De nye vilde naturreservater med fokus på biodiversitet vil i sig selv være et stort skridt fremad. Men der skal mere til, hvis vi skal forhindre tabet af vilde og truede arter. Derfor vil vi:

- Forbyde alle former for neonikotinoide, som forskere kæder sammen med bidød. Bier spiller en afgørende rolle i biodiversiteten som bestøvere. Men bierne er under pres. En af de mulige årsager til, at bierne forsvinder, kan være brugen af neonikotinoide.
- Igangsætte en analyse af nationale regler og EU-regler i forhold til at øge bio-diversitet og natur i landbrugsarealer. Der er i dag en række regler, som fjerner incitamenter for landmanden til at fremme biodiversiteten på landbrugsarealerne.

Initiativ 7: Jordreform

I 1960 var der knap 200.000 landbrugsbedrifter i Danmark. I dag er der knap 40.000 landbrugsbedrifter tilbage, hvoraf kun 10.000 er heltidsbedrifter. Forventningen er, at der i 2020 vil være 6.000 virksomhedslandbrug (2.000 plante-, 2.000 kvæg- og 2.000 svineproduktion) og 25.000 deltids- og fritidslandbrug.

Denne omfattende udvikling er sket ved, at større gårde har opkøbt mindre gårde. Jorde er blevet fordelt – nogle gange lidt tilfældigt. I dag har mange gårde marker, der er spredt over store afstande. Ved at samle landmandens jorde opnås masser af positive effekter, eksempelvis:

- Landmanden får mindre transporttid.
- Landsbyerne får mindre tung trafik.
- Vi får mere sammenhængende naturarealer.
- Landmanden opnår bedre arrondering (markerne ligger samlet i kort afstand). Det betyder:
 - o Bedre driftsøkonomi for landmanden – en tommelfingerregel siger, at det koster 100 kr. pr. km for hver hektar grovfoder til dyrene, som landmanden dyrker (uanset om det er økologisk eller konventionelt).
 - o På de økologiske landbrug, hvor køerne skal på græs, kan køerne max gå 1 km. Jordfordeling kan derfor muliggøre omlægning til økologi. Landmanden spreder typisk mere gylle på de arealer, der ligger tæt på gården. En jordfordeling hjælper derfor miljøet, når gyllen bliver spredt mere ligeligt.

To eksempler

Venstre: Dårlig arrondering (markerne ligger spredt). Højre: God arrondering (markering ligger samlet).

Vi foreslår, at en jordreform skubbes i gang med følgende initiativer:

- Hver kommune forpligtes til at lave en jordreform for alle områder i kommunen. Jordreformen vil naturligt indgå som en del af de forpligtelser, som kommunen allerede har. Der opstilles eksplicitte mål for jordreformen, såsom sikring af mere sammenhængende naturarealer, udtagning af lavbundsjord, fremme af omlægning til økologi og mere effektivt sammenhængende landbrugsarealer mv.

- Tinglysningsafgiften sløjfes, når et stykke jord byttes, sælges eller tinglyses til et specifikt formål i forbindelse med en jordreform. Vi afsætter 25 mio. kr. om året fra 2025 til dette.

CO₂-regnskab for landbruget

Denne plan skal reducere Danmarks årlige udslip inden for landbruget med 4 mio. tons CO₂e inden 2030.

- Udtagning reducerer CO₂e-udslippet med 3 mio. tons.
- Øvrige initiativer skal reducere udslippet med 1 mio. tons.

Klimagevinsten ved udtagning

Det danske landbrugsareal udgør 2,6 mio. hektar, hvoraf ca. 2,3 mio. hektar er i omdrift. Hvis vi antager, at samlet 30 pct. af landbrugsarealet udtages, vil der skulle udtages ca. 700.000 hektar.

Af de 700.000 hektar antages de 100.000 hektar at være organiske jorde, og de 600.000 hektar at være mineralske jorde med relativt ringe dyrkningsværdi. De dårligste jorde skal som udgangspunkt udtages.

Udtagningen af de organiske jorde vil reducere den samlede udledning med 1,5 mio. tons CO₂.

Udtagning af de mineralske jorde vil reducere den direkte udledning med omkring 1 mio. tons CO₂.

Imidlertid vil jorden ved udtagning begynde at optage CO₂, fx ved tilplantning af skov eller vedvarende græs- og naturarealer. Danmark har en gammel målsætning om at fordoble skovarealet fra ca. 600.000 hektar til 1.200.000 hektar.

Optagelsen af kulstof fra atmosfæren i den nye anvendelse af arealerne vil være omkring 5 mio. tons CO₂e, så den samlede nettoeffekt vil være en reduktion i udledningen på i alt omkring 7 mio. tons CO₂.

Ud fra et globalt klimamæssigt synspunkt skal vi øge produktiviteten på den tilbageværende landbrugsjord i Danmark. Hvis det primært er dårlige jorde, der udtages, antager vi, at de er halvt så effektive som de resterende jorde. Derfor må det skønnes, at effektiviteten på de resterende produktionsarealer i Danmark skal øges med 15 pct., hvilket bestemt er realistisk, idet udtagningen af de 700.000 hektar miljømæssigt vil skabe et betydeligt miljømæssigt råderum, da store problemer med fx kvælstof mv. vil være løst. Dermed vil tiltaget ikke bare have en positiv effekt på Danmarks klimaregnskab, men en reel global effekt på godt 7 mio. tons CO₂e/år.

I 2030 vil en udtagning af 230.000 hektar jord således føre til gennemsnitligt 2,3 mio. tons CO₂e-reduktion, og fokuseres indsatsen de første ti år mod de organiske jorde, vil det føre til ca. 3 mio. tons CO₂e reduktion.

Øvrige klimagevinster inden for landbruget

Øvrige klimagevinster beskrevet herunder skal give 1 mio. tons CO₂e-reduktion årligt indtil 2030.

Påvirkning af adfærd

Danskerne spiser allerede mindre kød. Påvirkning af adfærd, produktionsmønstre og forbrug i retning af mere forbrug af højkvalitetsfødevarer, mindre spild og mindre forbrug af kød er godt i gang på folkeligt og kommercielt niveau. Den vigtigste politiske opgave bliver derfor at understøtte den allerede eksisterende bevægelse. Radikale Venstre vil afsætte 100 mio. kr. om året til en række initiativer og kvalitative puljer, som kan understøtte små producenter i fødevarebranchen, som leverer højkvalitetsprodukter (konkrete forslag er beskrevet i vores udspil "Andelstanken 2.0").

Påvirkning af produktionsmønstre i fødevareproduktion

Landbruget kan ved at ændre i produktionsmønstrene opnå betydelige reduktioner af CO₂. Ifølge Klimarådet og vismændene opnås det bedst ved at påføre en afgift på de landbrug, der ikke bruger de metoder, der findes til at opnå CO₂-reduktion. Vi har ovenfor foreslået en afgift på ubehandlet husdyrgødning, som vil bidrage hertil.

ENERGI

Med energiforliget fra juni 2018 fik vi taget et meget stort skridt imod et grønt samfund – og stort set indført hele Radikale Venstres energitudspil fra marts 2018.

Nu skal vi tage de næste store skridt og indrette vores energisystemer til en grøn verden. Konkret foreslår Radikale Venstre, at vi satser på eksport af billig og grøn vindenergi, og at vi bruger strømmen, når den er der. På den måde kan vi fuldende energi-sektorens grønne omstilling og gøre vores energi billigere.

Initiativ 1: Mere vind fra Nordsøen

Vi vil gøre Nordsøen til Danmarks nye vind- og væksteventyr. Vi vil sikre minimum 3.000 MW havvind mere end allerede aftalt i energiaftalen frem mod 2030. På den måde gør Danmark en forskel langt ud over vores grænser.

Vi foreslår, at Danmark skal udbyde tre store havvindmølleparker ud over, hvad der allerede er aftalt. Danmark har fået en fantastisk gave i form af store, vindblæste områder med gunstige havbundsforhold i Nordsøen. Faktisk kan den samlede Nordsøregion producere dobbelt så meget strøm som alle Europas kulkraftværker.

3.000 MW muliggør ekstra produktion af el til flere elbiler, muligheden for elektrofuels til grønne flybrændstoffer og eksport til resten af Europa. Desuden vil det styrke Danmarks position som global leder inden for havvind – og sikre, at udvikling og ekspertise forbliver i Danmark.

I energiaftalen blev det aftalt at screene for de gode havvindområder. Når den screening er færdig, bør de ambitiøse partier i Folketinget sætte sig sammen og lave en plan for udbygningen. De gode og store områder skal i spil tidligt, så vi – uden støtte fra staten – får langt mere havvind end er tilfældet i dag.

Initiativ 2: Grøn el skal bruges

Hvis man har en elbil i garagen, burde det kunne betale sig at lade op om natten, når strømmen er grøn. Derfor skal tariffer og afgifter i fremtiden svinge ligesom elprisen.

I dag er forskellen på elprisen marginal, fordi tarifferne og elafgiften ikke ændres med prisen på el. Elpriser, der afspejler den faktiske pris, er helt nødvendigt for den grønne omstilling.

Vi vil indføre en elafgift og en eltarif, der giver slutbrugeren incitamenter til at bruge strøm, når den produceres. I forbindelse med energiaftalen fik vi nedsat en arbejdsgruppe, som skal se på netop dette. Vi ønsker, at forligskredsen forpligter sig til både at sikre fremdrift i arbejdsgruppens arbejde samt at gennemføre en model for 'omkostningsægte tariffer' og 'dynamiske elafgifter', så snart det er muligt.

Vi forudsætter, at omlægningen skal være provenuneutral.

Initiativ 3: Smart Energy

Kunstig Intelligens til varmekonsum og elforbrug i bygninger kan spare millioner af kroner alene i de offentlige bygninger.

Bygninger kan varmes op om natten, når der er overskud af varme – og vel-isolerede bygninger kan holde på varmen en stor del af dagen.

Alle offentlige bygninger skal gøres ”smart energy ready”, så de kan bruge mere energi, når vinden blæser – og mindre, når den ikke gør. Derfor skal offentlige bygninger gennemgås med henblik på, om man ved brug af smarte teknologier kan spare energi og kroner, samtidig med, at vi fremmer den grønne omstilling. Vi foreslår en metode, hvor private firmaer får mulighed for at byde ind og gennemgå offentlige bygninger gratis mod at få del i fremtidige besparelser.

Initiativ 4: Varmen fra data skal opvarme huse

Datacentre skal være meget velkomne i Danmark. Men store energiforbrugere kræver særlig planlægning. I dag risikerer vi, at de enorme mængder spildvarme fra datacentre blot bliver udledt til glæde for gråspurve. Derfor er der brug for, at vi indretter reglerne smartere og tager højde for energiuudnyttelsen, når store datacentre etableres i Danmark. Fx bør overskudsvarmen fra datacentre komme ind i fjernvarmenettet og derfra ind i folks hjem.

Konkret foreslår Radikale Venstre følgende:

- Alle fremtidige datacentre skal ligge i – eller tæt på – et fjernvarmeområde, således at varmen kan bruges til fjernvarme.
- Afgiften for overskudsvarme skal sænkes, så det bliver attraktivt at få overskudsvarmen ind i radiatorerne.
- Flere datacentre har allerede lovet, at de vil bygge lige så meget grøn strøm, som deres datacentre bruger. Vi vil have alle ejerne af datacentre med, så de fremover selv skal bidrage til, at der opstilles lige så meget grøn strøm, som de bruger.

BOLIGER

Vi nedbragte boligers klimaaftryk allerede i energiforliget fra juni 2018 med flere varmepumper og grønnere fjernvarme. Men vi skal gøre endnu mere. Især den individuelle opvarmning skal vi gøre grøn ved at gå væk fra oliefyr og naturgasfyr.

Samtidig skal vi fremme grønt byggeri med træ og genanvendt beton.

Initiativ 1: Grønne bygninger

Produktion af materialer til byggeriet står for 10-15% af Danmarks samlede CO₂-udledning. Vi kan ikke løse klimakrisen uden bæredygtigt byggeri. Derfor vil Radikale Venstre sætte et mål om, at klimapåvirkningen fra byggeri af bygninger skal halveres i 2030.

Konkret foreslår vi følgende mål:

- CO₂-aftrykket fra nybyggeri af huse halveres i 2030.

Det er et ambitiøst mål, men også nødvendigt, hvis vi vil være et lavemissions-samfund. Målet skal understøttes politisk, hvis det skal realiseres. Det vil vi gøre gennem en særlig satsning på byggeri i træ med en ny træbyggestrategi samt øget anvendelse af genbrugsbeton.

Træ har mange fordele. Når vi bruger træ i vores bygninger, "gemmer" vi CO₂'en i vores huse⁹. Samtidig undgår vi klimabelastningen fra beton, stål og aluminium, som bygninger i Danmark traditionelt består af. Vi vinder altså dobbelt, når vi bygger i træ. Mindre CO₂ fra beton, stål og aluminium. Mere CO₂ lagret i vores huse. Hvis vi når de målsætninger, som vi sætter for træbyggeri nedenfor, kan det alene levere en reduktion i byggeriets klimaaftryk på ca. 40 pct. Andre metoder (fx genanvendelse af beton) kan bringe os helt i mål.

Byggeriet skal fortsat vælge sine metoder og materialer selv. Den overordnede målsætning handler om reduktion af klimaaftrykket. Kan det ske ad andre veje end ved byggeri i træ, hilser vi det velkomment.

Træbyggestrategi

Et 10-etagers træhus på Aarhus havn, som netop nu er under opførelse¹⁰, skal ikke være det eneste af sin slags i Danmark. I både Norge og Sverige er det langt mere udbredt at bygge i træ, også i højden. Med en træbyggestrategi vil vi sætte skub i, at træ også bliver et almindeligt byggemateriale i Danmark.

Træbyggestrategien skal udarbejdes nærmere i et samspil med byggebranchen, skovbranchen og kyndige eksperter på området. Den skal som minimum have følgende elementer:

Målsætninger for nybyggeri i træ

Vi foreslår følgende mål:

- 50% nyt lavt byggeri skal i 2030 opføres i træ.
- 25% af nyt etagebyggeri skal i 2030 opføres i træ¹¹.

⁹ Skovforeningen

¹⁰ Bulding Supply

¹¹ Vi definerer en bygning som træbyggeri, hvis mindst 75 procent er træ. De bærende konstruktioner i et byggeri udgør 75 procent, og facaden udgør 25 procent.

Mere offentligt træbyggeri

Vi skal have mere offentligt byggeri i træ. Det offentlige skal gå forrest. Konkret vil vi gøre det til et element i forhandlingerne med kommunerne om deres økonomi, at der opsættes konkrete og bindende mål for byggeri i træ og/eller reduktion af klimaafttrykket i kommunernes nybyggeri.

Desuden foreslår vi, at det offentlige skal udbyde tre større projekter bygget i træ. Hermed viser vi, at træbyggeri kan lade sig gøre, og samtidig får vi nogle af de kompetencer, der findes i Danmark, i spil samt tiltrukket dygtige mennesker inden for træbyggeri fra vores nabolande.

Lynetteholmen skal bygges i træ

For at skabe den fornødne know-how i Danmark skal vi stille krav om, at bygningerne på Lynetteholmen (den kommende ø ud for København) skal bygges i træ.

Lynetteholmen bliver bygget over en lang periode og er tilpas langt ude i fremtiden til, at entreprenører kan nå at forberede sig på udbuddene. Den politiske proces skal dog i gang nu, hvis kravene skal indgå i kommunalplaner mv.

Mere uddannelse i træbyggeri

Vi skal have mere træbyggeri ind i de relevante uddannelser. Danske bygningsingeniører bliver desværre ikke undervist lige så meget i træbyggeri som tidligere. Derfor foreslår vi, at alle store bygningsingeniøruddannelser, hvor det vurderes relevant, skal have kurser i træbyggeri på kandidatniveau¹². Samtidig vil vi undersøge behovet på erhvervs-skoler og erhvervsakademier.

Vi vil oprette et Centre-of-Excellence inden for træbyggeri på et af de danske universiteter. Vi afsætter 25 mio. kr. i engangsbevilling fordelt over 5 år, og herudover kan der afsættes penge fra forskningsreserven.

Vi vil have gratis efteruddannelse til mindre entreprenører, fx dagskurser med træbyggeri, cirkulært byggeri, grønt beton mv. Vi vil udbyde uddannelsesprojekter til de mindre entreprenører, der i sidste ende udfører store dele af renoveringsarbejdet og tager mange beslutninger, fx om valg af materialer. Vi afsætter 10 mio. kr. i engangsbevilling.

Frivillig bæredygtighedsklasse i Bygningsreglementet

Nye danske bygninger er gode til at spare på energien til opvarmning. Desværre er der ingen krav til klimapåvirkningen i opførelsen af huset.

Vi vil prioritere arbejdet med en frivillig bæredygtighedsklasse langt højere, end det bliver under den nuværende regering. Bæredygtighedsklassen skal inkludere livscyklusvurderinger (LCA) med grænseværdier for CO₂. Det er en billig og teknologineutral model, der tilskynder adfærdsændringer i byggesektoren.

Grænseværdierne for huses klimapåvirkning skal opdateres. Vi afsætter 2 mio. kr. til at opdatere grænseværdierne i huses livscyklusvurderinger.

¹² Kronik Ing.dk

Samme krav uanset byggemateriale

Vi ønsker samme brandkrav og sikkerhedsniveau uanset byggemateriale. Danske brand- og lydkrav skal være på niveau med vores nordiske nabolande, hvor træbyggeri er udbredt. Dermed kan erfaringer, projekter, medarbejdere og arkitektfirmaer bedre overføres til Danmark. Fx har det danske arkitektfirma C.F. Møller 150.000 m² træbyggeri på tegnebrættet i Norden, men intet af det i Danmark. Det er oplagt, at denne type firmaer også opererer i Danmark, og jo mere reglerne minder om hinanden, jo nemmere vil det være at operere i flere lande.

Grøn beton og cement

Cement udleder mere CO₂ end al flytrafik i verden. Cement står for 5% af verdens CO₂-udledning¹³. Vi kan altså ikke løse klimakrisen uden nytænkning inden for beton. For vi skal stadig have bygget veje, broer og huse. Den globale efterspørgsel efter cement og beton forventes at fordobles fra år 2010 til 2050.

Et grønt alternativ til traditionel beton er afgørende for at løse klimakrisen. Det er også en unik mulighed for, at danske virksomheder kan tage lederskab og markedsandele på et globalt vækstmarked for grønne byggematerialer.

Radikale Venstre ønsker at genanvende al beton, hvor det er muligt. I dag bliver beton typisk knust og brugt som vejfyld. Værdien er højest der, hvor den gamle beton erstatter nye ressourcer.

Målsætninger

Vi foreslår, at der sættes følgende målsætninger:

Grønnere cement:

- Cements høje klimapåvirkning skal ned. Målsætningen er, at halvdelen af cement til beton i huse har et 30% lavere klimaaftryk i 2030. Teknologier til at opnå dette er allerede udviklet, men de skal implementeres.

Genanvendt beton:

- I 2030 skal 40% af alt betonaffald genanvendes i ny beton imod under 2% i dag.
- Resten skal så vidt muligt nyttiggøres på anden vis, fx til infrastrukturanlæg, hvor det bruges bedst muligt.

Få at nå dertil, vil Radikale Venstre:

- Få styr på standarderne. I dag er virksomheder ikke trygge ved at bruge ny beton, som indeholder høje andele genanvendte materialer, fordi de ikke er standardiserede.
- Etablere et offentlig-privat industrielt partnerskab omkring innovation, markedsmodning og markedsudvikling af grøn beton på tværs af værdikæden, med mål om at reducere CO₂-aftrykket fra beton med 30% i 2030.

¹³ UNFCCC

- Få opdateret de relevante europæiske standarder, så det er sikkert at anvende grøn beton, og så der åbnes mulighed for eksport.
- Offentligt byggeri og nye infrastrukturanlæg skal være omdrejningspunktet for at kickstarte markedet. Derfor stilles der i offentligt udbud krav om, at 25% af alt offentligt byggeri og anlæg i 2022, 50% i 2025 og 100% i 2030 udarbejder livscyklusanalyser og anvender grøn beton.

CO₂-effekt

Med Radikale Venstres plan vil vi i 2030 have reduceret CO₂-udslippet fra byggeriet med 150.000 ton om året, fordi vi bruger færre klimakrævende materialer som fx be-ton, stål og aluminium. Samtidig optager erstatningsskoven også CO₂.

Optag af CO₂ tæller dog ikke nødvendigvis med i den danske opgørelse, da det afhænger af, hvor træet er vokset (hvis træet er fældet i Norge vil det tælle i det norske CO₂-regnskab).

Cement er en del af kvotesektoren, da cementproducenter også er omfattede af EU's kvotesektor, men på grund af den enorme klimapåvirkning, skal grøn beton fremmes særskilt.

Initiativerne finansieres i Radikale Venstres forslag til finanslov, idet der er tale om mindre og ikke-varige beløb.

Initiativ 2: Forbud mod oliefyr fra 2030

Installation af nye oliefyr forbydes fra 2020 og udfases i 2030.

Kloden kalder på grøn energi, og derfor skal vi bruge alle vores kræfter på at få de danske hjem, der i dag opvarmes med et oliefyr, over på et grønt alternativ. Vi vil indføre et fuldt stop for brugen af oliefyr senest i 2030. Det betyder, at alle oliefyr – nye som gamle – ikke må anvendes fra denne dato.

Med en lavere afgift på elvarme har vi taget et godt skridt for at sikre, at det kan betale sig at udskifte sit oliefyr med en varmepumpe. Med energiaftalen fra juni 2018 indførte vi en skrotningspulje til oliefyr, der erstattes med en varmepumpe. Dermed sikrer vi maksimal udnyttelse af de stadigt stigende mængder vindmøllestrøm.

Initiativ 3: Stop for nye naturgasfyr

Installation af individuelle naturgasfyr forbydes fra 2025.

Vi skal have udfaset brugen af naturgas i den danske varmeforsyning hurtigst muligt. Derfor skal det fra 2025 ikke længere være muligt at installere et naturgasfyr for private. Vi skal hurtigst muligt melde slutdatoen ud, så de danskere, der har et naturgasfyr, har god tid til at komme over på en grøn løsning. Naturgas kan erstattes med en varme-pumpe, så vi udnytter vores grønne strøm fra vindmøller. Alternativt biogas, hvor det giver økonomisk mening.

Initiativ 4: Bygninger, der sparer på energien

Vores bygninger skal fortsat bruge mindre energi. Langt de fleste bygninger, der eksisterer i dag, vil også være i brug i 2050. Mere end 65% af alle bygninger er opført før 1980. Vores huse er gamle – og de kommer til at stå i lang

tid. Derfor skal vi huske at gøre vores nuværende bygninger mere effektive. Hellere før end siden – selv grøn energi uden statsstøtte koster penge for boligejeren og samfundet. Energirenoveringer giver også bedre indeklima, en højere salgspris og sparer penge på udbygningen af elnettet.

Mål

I 2050 skal vores bygninger bruge 45% mindre energi end i 2011. Det er et ambitiøst mål, men et nødvendigt mål.

Den gode nyhed er, at vi allerede har svaret. Den tidligere S-R-SF-regering offentliggjorde i 2014 en strategi over bygningsrenovering, som viser vejen til at opnå 45% mindre varmekonsum i 2050 end i 2011. Vi ønsker, at målet inkluderer både varmekonsum, tekniske installationer og el til opvarmning, fx med varmepumper.

Initiativer

- For at sikre fremdrift bør vi sætte et nationalt mål for energieffektivitet i 2030.
- Energirenoveringer skal ske, når bygningen alligevel renoveres af andre årsager. Ellers bliver det for dyrt. Staten bruger årligt mange penge på tilskud til renovering. Men pengene skal bruges bedre. Vi skal skabe incitament til energiforbedring af vores bygninger, når de alligevel skal renoveres. Økonomiske incitamenter i form af tilskud er en mulighed. Vi ønsker, at energiaftale-løst 200 mio. kr. afsat i til bygninger indrettes, så bygningsejere motiveres til dybe energirenoveringer ved eksempelvis at lade tilskuddets størrelse afhænge af, hvor mange trin opad, energistandarden øges.
- Ved ejerskifte skal alle købere tilbydes en energirapport, der indeholder tre mulige scenarier for energirenovering, der kan anvendes direkte til indhentelse af tilbud og som dokumentation over for pengeinstitut. Energirapporten finansieres ligesom husforsikring halvt af sælger og halvt af køber, hvis køber vælger den. Dermed sikres, at alle huskøbere får muligheden for at tænke langsigtet energirenovering med, når de i forvejen skal låne penge og/eller renovere ved køb af ny ejendom.
- Forbedring af energimærkerapporten. I dag bliver energimærkeordningen ofte blot liggende i skuffen efter endt huskøb. Brugere skal kunne bruge energimærket aktivt som en handlingsplan for bygningen, og de digitale muligheder bør udnyttes, så brugere kan se, hvilken effekt gennemførte energiforbedringer har på energimærket, og hvilke tiltag der derefter vil være hensigtsmæssige.

FINANSIERING

INITIATIV	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1 mio. grønne biler	1100	1100	1000	900	900	800	0	0	0	0	0
Grøn omstilling i transportsektoren	63	76	75	86	0	0	0	0	0	0	0
Udtagning af landbrugsjord	0	1060	1060	1060	1060	1060	1060	1060	1060	1060	1060
Forskningspulje til grøn omstilling i landbruget	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Støtte til udbredelse af økologi	5	35	35	35	35	30	30	30	30	30	30
Oprettelse og drift af vilde natur reservater	19,2	28,4	37,6	46,8	56	65,2	74,4	83,6	92,8	102	92
Beskyttelse af drikkevandet	30	34	34	34	24	24	24	24	24	24	24
Jordreform	10	10	10	10	10	35	35	35	35	35	35
Grøn omstilling i danskernes boliger	24	12	12	12	7	0	0	0	0	0	0
I ALT INKL. PROVENUTAB PÅ BILER	1.651	2.755	2.664	2.584	2.492	2.414	1.623	1.633	1.642	1.651	1.641
FINANSIERING	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tilbagerulning af lempelse af registreringsafgiften	1100	1100	1000	900	900	800	0	0	0	0	0
Klimapulje som følge af energiforliget	0	0	0	0	0	0	250	250	250	250	250
Pulje til grønne transportløsninger som følge af energiforliget	63	76	75	86	0	0	0	0	0	0	0
Forhøjelse af partikeludledningsafgiften	175	150	125	75	75	50	0	0	0	0	0
Omstrukturering indenfor landbrugsstøtte	0	940	940	940	940	940	940	940	940	940	940
Træk på Forskningsreserve i henhold til FØP/fleks-aftale	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Forhøjelse af afgiften på plastikposer (1 kr. per pose)	155	155	155	155	155	155	155	155	155	155	155
I ALT	1893	2821	2695	2556	2470	2345	1745	1745	1745	1745	1745
DIFFERENCE	242	66	31	-28	-22	-69	122	112	103	94	104